

تأثیر رقابت بازار و جریانهای نقدی بر رابطه میان سود تقسیمی سهام و

چسبندگی هزینه

عبدالرسول رحمانیان کوشککی*، فاطمه فتاحی**

چکیده

هدف مقاله حاضر بررسی تأثیر رقابت بازار و جریانهای نقدی بر رابطه میان سود تقسیمی سهام و چسبندگی هزینه است. پژوهش حاضر کاربردی و از بعد روش شناسی، همبستگی از نوع علی (پس رویدادی) می‌باشد. جامعه آماری پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و با استفاده از روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک، تعداد ۱۳۶۰ سال-شرکت به عنوان نمونه پژوهش بین سال‌های ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که سود تقسیمی سهام تأثیر معکوس بر چسبندگی هزینه دارد. تعامل جریانهای نقدی و سود تقسیمی بر چسبندگی هزینه تأثیر گذار است؛ اما تعامل رقابت بازار و سود تقسیمی تأثیری بر چسبندگی هزینه ندارد.

واژه‌های کلیدی: چسبندگی هزینه، سود تقسیمی، جریانهای نقدی، رقابت در بازار

محصول.

مقدمه

اطلاع داشتن از رفتاری که هزینه‌ها ممکن است با تغییرات فروش و سطوح فعالیت شرکت از خود نشان دهند از نکات مهم و حیاتی جهت تصمیم‌گیری در امور اداره

* استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

** کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: عبدالرسول رحمانیان کوشککی

abr.rahmanian@pnu.ac.ir

DOI: 10.22034/arfr.2024.217665

شرکت‌ها و از وظایف مدیران می‌باشد. طبق تئوری‌های پیشین و مدل‌های سنتی راجع به رفتار هزینه‌ها این مورد را می‌توان مدنظر و توجه قرار داد که هزینه‌های متغیر می‌توانند نسبت به تغییراتی که در حجم فعالیت‌ها و فروش شرکت اتفاق می‌افتد تغییر رویه داده و کاهشی یا افزایشی شود و وابستگی بین تغییرات هزینه‌ها و تغییرات فعالیت‌ها وجود دارد (نمازی، ۱۳۹۷). در واقع می‌توان چسبندگی هزینه‌ها را این‌گونه بیان کرد که این امر یکی از ویژگی‌های رفتار هزینه‌ها نسبت به تغییراتی می‌باشد که در سطح فعالیت‌ها ایجاد می‌شود و در مدل‌های نوین رفتار نامتقارن در هزینه زمان‌هایی که تقاضا برای تولیدات افزایش می‌یابد، مدیران بر مبنای آن افزایش تقاضا، منابع را افزایش می‌دهند تا به فروش بالاتری دست یابند و دقیقاً عکس این مورد نیز صادق است و با کاهشی شدن سطح تقاضا بایستی مدیران دست به تعدیل منابع بزنند و این رابطه دوسویه ادامه دارد (چن و همکاران، ۲۰۲۲).

عوامل متعددی می‌تواند بر چسبندگی هزینه شرکت تاثیرگذار باشد. یکی از این عوامل تقسیم سود سهام یک شرکت میان سهامداران است (چن و همکاران، ۲۰۲۲). تقسیم سود یک شرکت پذیرفته شده در بورس یک تصمیم مالی مهم است. با پرداخت نقدی در قالب تقسیم سود، یک شرکت می‌تواند وظیفه امانتداری خود را در قبال سهامداران به موقع انجام داده و اطمینان حاصل کند که سرمایه‌گذاران بازدهی معقولی کسب می‌کنند و به طور همزمان، افق سرمایه‌گذاری بلندمدت سرمایه‌گذاران و ارتقای آن توسعه پایدار بازار سرمایه را به دنبال خواهد داشت. پرداخت سود نقدی یک رویکرد مهم برای حمایت از منافع سرمایه‌گذاران است. پرداخت سود نقدی مانع از استفاده مدیریت شرکت‌ها از سرمایه‌گذاری و جوجه در پروژه‌های با سودآوری پایین خواهد شد. بنابراین با افزایش سطح سود نقدی، سرمایه‌گذاری بیش از حد شرکت‌ها کاهش خواهد یافت (وی و لیو، ۲۰۰۷؛ شیائو، ۲۰۱۰). در واقع این تئوری نشان می‌دهد که پرداخت سود نقدی سهام یک شرکت نقش حاکمیتی خاصی در رفع مشکلات نمایندگی چسبندگی هزینه دارد. در واقع پرداخت سود نقدی سهام شرکت‌ها می‌تواند به کاهش جریان نقدی آزاد شرکت‌ها و منابع یکبار مصرف مدیریت کمک کند، که در نتیجه آن بر چسبندگی هزینه تأثیرگذار خواهد بود (چن و همکاران، ۲۰۲۲).

منافع شخصی مدیران ایجاب می‌نماید که وجه نقد زیادی را نگهداری کنند که به بهای از دست رفتن منافع سهامداران تمام می‌شود. البته نگهداری وجه نقد می‌تواند شرکت‌ها را

نیز از نیاز به تأمین مالی خارجی پرهزینه برای فرصت‌های سرمایه‌گذاری پیش‌رو بی‌نیاز نماید. در صورتی که هزینه‌های انتخاب غلط تأمین مالی خارجی و یا هزینه‌های بحران‌های مالی، بسیار بالاتر باشند، شرکت‌ها به منظور مقابله با کمبودهای غیرمترقبه وجه نقد و نیز تأمین مالی جهت سرمایه‌گذاری‌هایی که برای شرکت دارای ارزش خالص مثبت است، سعی در داشتن نقدینگی بالا خواهند نمود (اوزاکان و اوزکان، ۲۰۱۳). وجه نقد یکی از مهم‌ترین دارایی‌های نقدی در ترانزنامه می‌باشد، در سال‌های اخیر میزان وجه نقد در حوزه ادبیات مالی مورد توجه بسیاری قرار گرفته است. از طرفی آنجایی که مدیران وجه نقد آزاد را جهت منافع شخصی و گسترش دوره تصدی‌گری خود استفاده می‌کنند در این صورت، احتمال سرمایه‌گذاری در پروژه‌های کم‌ارزش افزایش می‌یابد (افلاطونی و همکاران، ۱۴۰۱).

در نهایت، رابطه بین تقسیم سود سهام و چسبندگی هزینه شرکت می‌تواند تحت تأثیر سطح جریان نقدی خود شرکت باشد (چن و همکاران، ۲۰۲۲). در واقع زمانی که جریان نقدی یک شرکت نسبتاً کافی است، افزایش سطح پرداخت سود ناشی از سود سهام بیشتر خواهد بود و این امری طبیعی است. اما زمانی که سطح جریان نقدی شرکت نسبتاً پایین است، یک افزایش سطح پرداخت سود سهام ناشی از مقررات و سیاست تقسیم سود سهام می‌تواند تا حد زیادی توانایی مدیریت را برای سوء استفاده از جریان نقدی را محدود کند. این امر تمایل مدیریت را در افزایش کورکورانه ورودی منابع برای افزایش حجم کسب و کار و یک محدودیت بر سواستفاده مدیران از جریان نقد شرکت در سرمایه‌گذاری در پروژه‌های بی‌ارزش خواهد داشت و در نتیجه چسبندگی هزینه را کاهش می‌دهد. بنابراین زمانی که جریان نقدی یک شرکت محدودتر است، مخارج نقدی اضافی ناشی از مقررات تقسیم سود سهام، مدیریت را بیشتر وادار خواهد کرد هزینه‌های خود را کاهش داده و در نتیجه چسبندگی در هزینه‌ها و مخارج، هنگام کاهش حجم کسب و کار، کاهش خواهد یافت (چن و همکاران، ۲۰۲۲). علاوه بر این، برای آن دسته از شرکت‌هایی که پول نقد کمتری دارند، جریان تنظیم سیاست سود تقسیمی می‌تواند تقاضای شرکت را به میزان قابل توجهی در تأمین مالی خارجی افزایش دهد و مدیریت را با نظارت خارجی قوی‌تر و سپس محدود کردن بهتر مواجه می‌کند و رفتار فرصت طلبانه مدیریت کاهش یافته و نهایتاً چسبندگی هزینه کاهش خواهد یافت (چن و همکاران، ۲۰۲۲).

به اعتقاد پورتر (۱۹۹۰) رقابت بازار محصول در یک صنعت تصمیمات مدیریت را تحت تأثیر قرار داده و به‌عنوان یکی از تعیین‌کننده‌های مهم سودآوری شرکت محسوب می‌شود. در ادبیات رقابتی عنوان می‌شود که رقابت فشرده بازار محصول باعث ایجاد انگیزه در مدیران در جهت عملکرد کارا می‌شود زیرا شرایط رقابتی به‌سرعت مدیران فاقد صلاحیت را از بازار خارج می‌کند. رقابت بازار محصول به‌عنوان یک مکانیسم خارجی حاکمیت شرکتی در نظارت بر مدیریت و کاهش هزینه‌های نمایندگی در نظر گرفته می‌شود (دموری و ایزدی، ۱۳۹۸). میزان رقابت در صنعتی که یک شرکت در آن فعالیت می‌کند بر رابطه بین تنظیم تقسیم سود سهام و چسبندگی هزینه شرکت تأثیر می‌گذارد (چن و همکاران، ۲۰۲۲). رقابت صنایع می‌تواند نقشی در حاکمیت شرکتی در مهار سوگیری‌های مدیران و ایجاد انگیزه در مدیریت داشته باشد. ضمن اینکه رقابت شدید صنعت به معنای ریسک و رشکستگی بالاتر است و برای مدیران شرکت، خطر اخراج بالاتر را بدنبال خواهد داشت. به‌طور همزمان، رقابت بالاتر در صنعت به این معنی است که رفتار سایر بنگاه‌ها به‌طور دقیق‌تر، قابل مشاهده است و رفتار اقتصادی سایر شرکت‌ها نیز می‌تواند به‌عنوان یک معیار مورد استفاده برای ارزیابی عملکرد مدیریت یک شرکت خاص، که باعث می‌شود رفتار فرصت طلبانه مدیریت یک شرکت بیشتر توسط سرمایه‌گذاران و تنظیم‌کننده‌های خارجی تحت کنترل باشد مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین، زمانی که سطح رقابت در صنایع بالاتر است، مدیریت با خطر اخراج بالاتر و نظارت خارجی قوی‌تر مواجه است، که سوء استفاده از جریان نقدی آزاد را کاهش می‌دهد. بر این اساس، رقابت صنعت تا حدودی، جایگزین نقش حاکمیتی پرداخت سود سهام شده است و اثر حاکمیتی تنظیم سیاست تقسیم سود در شرکت‌ها در صنایع با رقابت بالاتر، ضعیف‌تر است. در مقابل، زمانی که یک شرکت در حال فعالیت در صنعتی با رقابت ضعیف‌تر است، مدیریت آن با رقابت و نظارت خارجی کمتری مواجه است و در چنین شرایطی، نقش حاکمیتی تقسیم سود سهام بحرانی‌تر است به طوری که به‌طور قابل توجهی چسبندگی هزینه را کاهش می‌دهد (چن و همکاران، ۲۰۲۲).

در بازارهای رقابتی، شرکت‌ها با فشار بیشتری برای حفظ سهم بازار و بهبود عملکرد مالی خود مواجه هستند. این فشار می‌تواند منجر به کاهش تمایل شرکت‌ها به توزیع سود نقدی شود، زیرا آن‌ها ممکن است ترجیح دهند منابع مالی خود را برای سرمایه‌گذاری مجدد در پروژه‌های

رشد یا پوشش هزینه‌های عملیاتی حفظ کنند. از سوی دیگر، جریانه‌های نقدی آزاد نیز می‌تواند بر سیاست‌های تقسیم سود تأثیر بگذارد؛ به این معنا که شرکت‌هایی که دارای جریانه‌های نقدی مثبت هستند، ممکن است بیشتر تمایل به تقسیم سود داشته باشند، اما این تصمیم تحت تأثیر رقابت بازار قرار می‌گیرد. در این راستا، چسبندگی هزینه‌ها به عنوان یک پدیده اقتصادی مهم مطرح می‌شود که نشان‌دهنده عدم تناسب فوری هزینه‌ها با تغییرات در سطح فعالیت‌های اقتصادی است. در شرایطی که رقابت بازار شدید باشد، شرکت‌ها ممکن است نتوانند هزینه‌های خود را به سرعت کاهش دهند و این امر می‌تواند بر تصمیمات مربوط به تقسیم سود تأثیر بگذارد. به عبارت دیگر، شرکت‌هایی که با چالش‌های رقابتی بیشتری مواجه هستند، ممکن است در زمان کاهش درآمدها، کمتر قادر به کاهش هزینه‌ها باشند و این وضعیت می‌تواند بر سیاست‌های تقسیم سود آن‌ها تأثیر منفی بگذارد. تحقیقات پیشیندر ایران نشان داده‌اند که بین رقابت بازار و سیاست‌های تقسیم سود رابطه معکوس وجود دارد؛ به طوری که افزایش رقابت معمولاً منجر به کاهش سود تقسیمی می‌شود. همچنین، جریانه‌های نقدی آزاد می‌تواند به عنوان یک عامل تسهیل‌کننده در اتخاذ تصمیمات مربوط به تقسیم سود عمل کند. با این حال، در شرایطی که شرکت‌ها در ایران با محدودیت‌های مالی یا عدم اطمینان در بازار مواجه هستند، ممکن است این روابط تغییر کنند و نیاز به بررسی دقیق‌تری داشته باشند تا بتوان تأثیرات متقابل این عوامل را بهتر درک کرد. در ادامه پس از ارائه مبانی نظری و پیشینه تحقیق، روش‌شناسی و شیوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش و پس از آن مدل‌های آماری و در نهایت یافته‌ها و نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق تشریح و در پایان نتیجه‌گیری و پیشنهادهای تحقیق ارائه می‌گردد.

مبانی نظری و تدوین فرضیه‌ها

سود تقسیمی و چسبندگی هزینه

اطلاع داشتن از رفتاری که هزینه‌ها ممکن است با تغییرات فروش و سطوح فعالیت شرکت از خود نشان دهند از نکات مهم و حیاتی جهت تصمیم‌گیری در امور اداره شرکت‌ها و از وظایف مدیران می‌باشد. طبق تئوری‌های پیشین و مدل‌های سنتی راجع به رفتار هزینه‌ها این مورد را می‌توان مدنظر و توجه قرار داد که هزینه‌های متغیر می‌توانند نسبت به تغییراتی که در حجم فعالیت‌ها و فروش شرکت اتفاق می‌افتد تغییر رویه داده و کاهشی یا افزایشی شود و وابستگی بین تغییرات هزینه‌ها و تغییرات فعالیت‌ها وجود دارد

(نمازی، ۱۳۹۷). در واقع می‌توان چسبندگی هزینه‌ها را این‌گونه بیان کرد که این امر یکی از ویژگی‌های رفتار هزینه‌ها نسبت به تغییراتی می‌باشد که در سطح فعالیت‌ها ایجاد می‌شود و در مدل‌های نوین رفتار نامتقارن در هزینه زمان‌هایی که تقاضا برای تولیدات افزایش می‌یابد، مدیران بر مبنای آن افزایش تقاضا، منابع را افزایش می‌دهند تا به فروش بالاتری دست یابند و دقیقاً عکس این مورد نیز صادق است و با کاهش شدن سطح تقاضا بایستی مدیران دست به تعدیل منابع بزنند و این رابطه دوسویه ادامه دارد (چن و همکاران، ۲۰۲۲). با توجه به این امر که در بازارهای داخلی و جهانی شرکت‌ها با یکدیگر وارد رقابت شدید شده‌اند و مدیریت کردن هزینه‌ها در شرکت‌ها به‌عنوان یک مزیت رقابتی برای بهبود عملکرد به حساب می‌آید، بنابراین پرداختن به چسبندگی هزینه از اهمیت بالایی برخوردار است. در واقع طبق تعریف اندرسون (۲۰۰۳) که برای اولین بار این موضوع را مطرح کرده است، "چسبندگی هزینه یکی از انواع رفتار هزینه‌ها به شمار می‌آید و به میزان و شیوه تغییرات هزینه‌ها طی یک دوره نسبت به تغییرات درآمدها می‌باشد" در واقع این واژه نتیجه تصمیمات کارای مدیران است که اگر دوره‌های کاهش فروش موقتی و ناپایدار باشد نیازی به تعدیل منابع نمی‌باشد و اگر این عوامل پایدار باشد واکنش لازمه را نشان دهند (نیکبخت و دلدار، ۱۳۹۵). عوامل متعددی می‌تواند بر چسبندگی هزینه شرکت تأثیرگذار باشد. یکی از این عوامل تقسیم سود سهام یک شرکت میان سهامداران است (چن و همکاران، ۲۰۲۲). تقسیم سود یک شرکت پذیرفته شده در بورس یک تصمیم مالی مهم است. با پرداخت نقدی در قالب تقسیم سود، یک شرکت می‌تواند وظیفه امانت‌داری خود را در قبال سهامداران به‌موقع انجام داده و اطمینان حاصل کند که سرمایه‌گذاران بازدهی معقولی کسب می‌کنند و به‌طور هم‌زمان، افق سرمایه‌گذاری بلندمدت سرمایه‌گذاران و ارتقاء آن توسعه پایدار بازار سرمایه را به دنبال خواهد داشت. پرداخت سود نقدی یک رویکرد مهم برای حمایت از منافع سرمایه‌گذاران است. پرداخت سود نقدی مانع از استفاده مدیریت شرکت‌ها از سرمایه‌گذاری و جوه در پروژه‌های با سودآوری پایین خواهد شد؛ بنابراین با افزایش سطح سود نقدی یک شرکت، سرمایه‌گذاری بیش از حد شرکت‌ها کاهش خواهد یافت (وی و لیو، ۲۰۰۷؛ شیانو، ۲۰۱۰). در واقع این تئوری نشان می‌دهد که پرداخت سود نقدی سهام یک شرکت نقش حاکمیتی خاصی در رفع مشکلات نمایندگی چسبندگی هزینه دارد. در واقع پرداخت سود نقدی سهام شرکت‌ها می‌تواند به کاهش

جریان نقدی آزاد شرکت‌ها و منابع یک‌بارمصرف مدیریت کمک کند که در نتیجه آن بر چسبندگی هزینه تأثیرگذار خواهد بود (چن و همکاران، ۲۰۲۲)؛ بنابراین با توجه به مطالب بیان شده فرضیه اول پژوهش به صورت زیر ارائه شده است:

فرضیه اول: میان سود تقسیمی سهام و چسبندگی هزینه رابطه منفی وجود دارد.

جریانهای نقدی، سود تقسیمی و چسبندگی هزینه

وجه نقد نوعی دارایی غیر مولد است و نگهداشت بیش از اندازه آن، به علت عدم بازدهی، موجب کاهش کارایی و ارزش شرکت می‌شود. از طرفی، پایین بودن وجه نقد نگهداری شده ممکن است موجب شود که شرکت نتواند برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های با خالص ارزش فعلی مثبت، پیش قدم شود و نیز احتمال بروز مشکلات مالی را افزایش می‌دهد؛ بنابراین، مدیریت کارآمد بانگیزه حداکثر سازی ثروت سهامداران، به دنبال نگهداری مقدار مطلوب این نوع دارایی می‌باشد (واعظ و همکاران، ۱۳۹۷). منافع شخصی مدیران ایجاب می‌نماید که وجه نقد زیادی را نگهداری کنند که بهای از دست رفتن منافع سهامداران تمام می‌شود. البته نگهداری وجه نقد می‌تواند شرکت‌ها را نیز از نیاز به تأمین مالی خارجی پرهزینه برای فرصت‌های سرمایه‌گذاری پیش روی نیاز نماید. در صورتی که هزینه‌های انتخاب غلط تأمین مالی خارجی و یا هزینه‌های بحران‌های مالی، بسیار بالاتر باشند، شرکت‌ها به منظور مقابله با کمبودهای غیرمترقبه وجه نقد و نیز تأمین مالی جهت سرمایه‌گذاری‌هایی که برای شرکت دارای ارزش خالص مثبت است، سعی در داشتن نقدینگی بالا خواهند نمود (سیا، ۲۰۱۰). وجه نقد یکی از مهم‌ترین دارایی‌های نقدی در ترازنامه می‌باشد، در سال‌های اخیر میزان وجه نقد در حوزه ادبیات مالی مورد توجه بسیاری قرار گرفته است. از طرفی از آنجایی که مدیران وجه نقد آزاد را جهت منافع شخصی و گسترش دوره تصدی‌گری خود استفاده می‌کنند که در این صورت، احتمال سرمایه‌گذاری در پروژه‌های کم‌ارزش افزایش می‌یابد (افلاطونی و همکاران، ۱۴۰۱).

در نهایت، رابطه بین تقسیم سود سهام و چسبندگی هزینه شرکت می‌تواند تحت تأثیر سطح جریان نقدی خود شرکت باشد (چن و همکاران، ۲۰۲۲). در واقع زمانی که جریان نقدی یک شرکت نسبتاً کافی است، افزایش سطح پرداخت سود ناشی از سود سهام بیشتر خواهد بود و این امری طبیعی است؛ اما زمانی که سطح جریان نقدی شرکت نسبتاً پایین است، یک افزایش سطح پرداخت سود سهام ناشی از مقررات و سیاست تقسیم سود سهام

می‌تواند تا حد زیادی توانایی مدیریت را برای سوءاستفاده از جریان نقدی را محدود کند. این امر تمایل مدیریت را در افزایش کورکورانه ورودی منابع برای افزایش حجم کسب و کار و یک محدودیت بر سوءاستفاده مدیران از جریان نقد شرکت در سرمایه‌گذاری در پروژه‌های بی‌ارزش خواهد داشت و در نتیجه چسبندگی هزینه را کاهش می‌دهد؛ بنابراین زمانی که جریان نقدی یک شرکت محدودتر است، مخارج نقدی اضافی ناشی از مقررات تقسیم سود سهام، مدیریت را بیشتر وادار خواهد کرد هزینه‌های خود را کاهش داده و در نتیجه چسبندگی در هزینه‌ها و مخارج، هنگام کاهش حجم کسب و کار، کاهش خواهد یافت (چن و همکاران، ۲۰۲۲). علاوه بر این، برای آن دسته از شرکت‌هایی که پول نقد کمتری دارند، جریان تنظیم سیاست سود تقسیمی می‌تواند تقاضای شرکت را به میزان قابل توجهی در تأمین مالی خارجی افزایش دهد و مدیریت را با نظارت خارجی قوی‌تر و سپس محدود کردن بهتر مواجه می‌کند و رفتار فرصت‌طلبانه مدیریت کاهش یافته و نهایتاً چسبندگی هزینه کاهش خواهد یافت (چن و همکاران، ۲۰۲۲)؛ بنابراین با توجه به مطالب بیان شده فرضیه دوم به صورت زیر ارائه شده است:

فرضیه دوم: رقابت در بازار بر رابطه میان سود تقسیمی سهام و چسبندگی هزینه تأثیرگذار است.

رقابت‌پذیری به معنای توان شرکت‌ها در ماندگاری در بازار کسب و کار، محافظت از سرمایه‌های مختلف شرکت، به دست آوردن (بازگشت) سرمایه‌ها و تضمین مشاغل در آینده، تعریف شده است و با توجه به این تعریف می‌توان گفت که رقابت، تأثیر با اهمیتی بر فعالیت‌ها و اقدامات شرکت‌ها دارد (خدادادی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ بنابراین رقابت و تبیین استراتژی خاص در بازار با یکدیگر رابطه تنگاتنگی دارند در واقع نوع رقبا است که استراتژی مدیران را مشخص می‌سازد که به گونه‌ای عمل کنند تا از رقبا عقب نمانند. یکی از معیارهای بررسی وضعیت رقابت و انحصار و ساختار بازار هر صنعت، درجه تمرکز است. تمرکز در بازار به معنی چگونگی توزیع بازار محصول بین شرکت‌های مختلف در یک صنعت است؛ به عبارت دیگر، تمرکز بازار دلالت بر آن دارد که چه میزان از کل تولیدات بازار یک محصول در اختیار تعداد محدودی از شرکت‌های صنعت مربوطه است (رستمی و همکاران، ۱۴۰۰). طبیعی است هرچه تعداد بنگاه‌های یک صنعت کمتر باشد آن صنعت از تمرکز بیشتری برخوردار است. با نگاهی به وضعیت شرکت‌های موجود در

بورس اوراق بهادار تهران می‌توان دریافت که در صنایع مهمی چون پتروشیمی، فولاد، خودرو سازی و واسطه‌گری مالی و سرمایه‌گذاری و... تعدادی شرکت‌های بزرگ، سهم عمده‌فروش در صنعت مربوط را در اختیار داشته و عملاً تمرکز بازار در اختیار تعداد محدودی از این نوع شرکت‌ها است. این دسته از شرکت‌ها همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، به دلیل تسلط بر بازار از درآمدهای فروش بالاتری در مقایسه با سایر شرکت‌های صنعت برخوردارند (خیرخواه و همکاران، ۱۳۹۸). به اعتقاد پورتر (۱۹۹۰) رقابت بازار محصول در یک صنعت تصمیمات مدیریت را تحت تأثیر قرار داده و به‌عنوان یکی از تعیین‌کننده‌های مهم سودآوری شرکت محسوب می‌شود. در ادبیات رقابتی عنوان می‌شود که رقابت فشرده بازار محصول باعث ایجاد انگیزه در مدیران در جهت عملکرد کارا می‌شود زیرا شرایط رقابتی به سرعت مدیران فاقد صلاحیت را از بازار خارج می‌کند. رقابت بازار محصول به‌عنوان یک مکانیسم خارجی حاکمیت شرکتی در نظارت بر مدیریت و کاهش هزینه‌های نمایندگی در نظر گرفته می‌شود (دموری و ایزدی، ۱۳۹۸). دوم، میزان رقابت در صنعتی که یک شرکت در آن فعالیت می‌کند بر رابطه بین تنظیم تقسیم سود سهام و چسبندگی هزینه شرکت تأثیر می‌گذارد (چن و همکاران، ۲۰۲۲).

رقابت صنایع می‌تواند نقشی در حاکمیت شرکتی در مهار سوگیری‌های مدیران و ایجاد انگیزه در مدیریت داشته باشد. ضمن اینکه رقابت شدید صنعت به معنای ریسک‌ورس‌کستگی بالاتر است و برای مدیران شرکت، خطر اخراج بالاتر را به دنبال خواهد داشت. به‌طور هم‌زمان، رقابت بالاتر در صنعت به این معنی است که رفتار سایر بنگاه‌ها به‌طور دقیق‌تر، قابل مشاهده است و رفتار اقتصادی سایر شرکت‌ها نیز می‌تواند به‌عنوان یک معیار مورد استفاده برای ارزیابی عملکرد مدیریت یک شرکت خاص که باعث می‌شود رفتار فرصت‌طلبانه مدیریت یک شرکت بیشتر توسط سرمایه‌گذاران و تنظیم‌کننده‌های خارجی تحت کنترل باشد مورد استفاده قرار گیرد؛ بنابراین، زمانی که سطح رقابت در صنایع بالاتر است، مدیریت با خطر اخراج بالاتر و نظارت خارجی قوی‌تر مواجه است که سوءاستفاده از جریان نقدی آزاد را کاهش می‌دهد. بر این اساس، رقابت صنعت تا حدودی، جایگزین نقش حاکمیتی پرداخت سود سهام شده است و اثر حاکمیتی تنظیم سیاست تقسیم سود در شرکت‌ها در صنایع با رقابت بالاتر، ضعیف‌تر است. در مقابل، زمانی که یک شرکت در حال فعالیت در صنعتی با رقابت ضعیف‌تر است، مدیریت آن با

رقابت و نظارت خارجی کمتری مواجه است و در چنین شرایطی، نقش حاکمیتی تقسیم سود سهام بحرانی‌تر است به طوری که به طور قابل توجهی چسبندگی هزینه را کاهش می‌دهد (چن و همکاران، ۲۰۲۲)؛ بنابراین با توجه به مطالب بیان شده فرضیه سوم پژوهش به صورت زیر ارائه شده است:

فرضیه سوم: جریانهای نقدی شرکت‌ها بر رابطه میان سود تقسیمی سهام و چسبندگی هزینه تأثیرگذار است.

پیشینه تجربی

جیان و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان عدم قطعیت سیاسی، ناهمگونی ویژگی‌های مقامات و چسبندگی هزینه شرکت این گونه بیان کردند که شرکت‌های محلی چسبندگی هزینه‌های خود را زمانی کاهش می‌دهند که مقامات، عدم اطمینان سیاسی را افزایش دهند و این تصمیم هزینه مستقیماً با ناهمگونی ویژگی‌های مقامات مرتبط است. علاوه بر این، از طریق بررسی دقیق سه عامل چسبندگی هزینه، مشخص شد که عدم قطعیت سیاسی، بدبینی مدیران را تشدید می‌کند و مسیر احساسات مدیریت را ایجاد می‌کند و عوامل هزینه‌های تعدیل و مشکلات نمایندگی را حذف می‌کند. نهایتاً عدم قطعیت سیاسی بر چسبندگی هزینه شرکت تأثیر می‌گذارد. ما و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان افزایش بار یا کاهش هزینه‌ها: تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر چسبندگی هزینه این گونه بیان کردند که از آنجایی که شرکت‌های واقعی تلاش‌های مستمری برای کاهش هزینه‌ها انجام می‌دهند، بازار سرمایه الزامات سخت‌گیرانه‌تری را در مورد عملکرد آن‌ها در مسئولیت اجتماعی شرکت ایجاد می‌کند. نتایج نشان داد هر چه سطح عملکرد بالاتر باشد، هزینه کمتر چسبنده است. تجزیه و تحلیل بیشتر نشان می‌دهد که هزینه نمایندگی تا حدی واسطه رابطه بین مسئولیت اجتماعی و چسبندگی هزینه است. چن و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان تقسیم سود سهام و چسبندگی هزینه این گونه بیان کردند که چسبندگی هزینه پس از تنظیم سود تقسیمی به طور قابل توجهی کاهش یافته است. علاوه بر این، این اثر در میان شرکت‌هایی که در صنایع رقابتی پایین‌تر و سطوح جریان نقدی پایین‌تری دارند، آشکارتر است. پان و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه این گونه بیان داشتند که نویسندگان دریافتند که گردش مالی سیاسی

منجر به درجه بالاتری از چسبندگی هزینه‌ها می‌شود، به این معنی که شرکت‌ها منابع ضعیف را زمانی که عدم اطمینان سیاسی بالا است حفظ می‌کنند. علاوه بر این، تأثیر گردش سیاسی بر چسبندگی هزینه برای شرکت‌های ساکن در مناطقی با محیط‌های نهادی ضعیف‌تر و شرکت‌هایی که مالکیت خصوصی و با اندازه کوچک‌تر هستند، بارزتر است. نویسندگان همچنین شواهدی را ارائه می‌کنند که نشان می‌دهد عدم قطعیت سیاست و تهدید از دست دادن ارتباط سیاسی دو کانال زیربنایی هستند. به‌طور کلی، این مطالعه مستند می‌کند که فرآیند سیاسی محلی کانال مهمی است که بر تصمیمات عملیاتی شرکت تأثیر می‌گذارد. لی و لو (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان رقابت در بازار محصول و چسبندگی هزینه: شواهدی از چین، این‌گونه بیان کردند که رقابت در بازار محصول بر تصمیمات تخصیص منابع و تعدیل هزینه‌های مدیریت تأثیر می‌گذارد. همچنین بر چسبندگی هزینه‌ها تأثیر می‌گذارد. لی و ژنگ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان رقابت در بازار محصول و چسبندگی هزینه این‌گونه بیان کردند که ادبیات موجود در مورد چسبندگی هزینه بر چگونگی تأثیر ویژگی‌های خاص شرکت بر رفتار نامتقارن هزینه متمرکز شده است. همچنین دریافتیم که اثر رقابت بازار محصول بر میزان چسبندگی هزینه‌ها در قدرت مالی شرکت‌ها افزایش می‌یابد، احتمالاً به این دلیل که مدیریت در شرکت‌های قوی‌تر از نظر مالی منابع بیشتری برای مخارج سرمایه‌گذاری علی‌رغم کاهش فروش دارد. همچنین اگر مدیریت نسبت به تقاضای آتی خوش‌بین باشد، چسبندگی هزینه در رقابت افزایش می‌یابد، درحالی‌که اگر مدیریت نسبت به تقاضای آینده بدبین باشد، رقابت با عدم تقارن هزینه مرتبط نیست. ابراهیم (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان رشد اقتصادی و چسبندگی هزینه این‌گونه بیان کرد که نتایج نشان می‌دهد در طول دوره رونق اقتصادی هزینه‌ها چسبنده بودند، اما در طول دوره رکود ضد چسبندگی بودند، اما در هر دو دوره چسبنده بودند. با این حال، میزان چسبندگی هزینه در دوره رونق بیشتر است.

ابراهیمی سروعلیا و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان ارائه مدلی جهت شناسایی عوامل اثرگذار بر چسبندگی هزینه‌ها با استفاده از فرآیند تحلیل شبکه‌ای این‌گونه بیان کردند که نتایج نشان داد در پایان دلفی ۴۷ زیرمعیار به‌عنوان عوامل تأثیرگذار بر چسبندگی هزینه‌ها مورد شناسایی قرار گرفته است که این عوامل با توجه به ماهیت آن‌ها در ۵ دسته اصلی به شرح زیر طبقه‌بندی گردیده. تحلیل معادلات ساختاری تفسیری نشان داده است،

ویژگی‌های مالی مرتبط با شرکت، سازوکارهای حاکمیت شرکتی، ویژگی‌های مرتبط با مدیریت بیشترین تعامل را با هم دارند و بیشترین اثرگذاری را بر چسبندگی هزینه‌ها دارند. بعد از این سه عامل با تأثیرگذاری کمتری عوامل اقتصادی بر چسبندگی هزینه‌ها مؤثرند و در نهایت کمترین تأثیر را عوامل سیاسی جغرافیایی بر چسبندگی هزینه‌ها دارند. سهرابی و پارسایی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان بدهی‌های تجاری و چسبندگی هزینه‌ها با تأکید بر مشکل نمایندگی و تمرکز مشتری ناختم رفتار هزینه در برابر تغییرات فروش و بررسی عوامل مؤثر بر رفتار نامتقارن هزینه‌ها موجب آگاهی بیشتر از انگیزه‌ها و تصمیمات مدیران می‌شود. نتایج حاصل از رگرسیون با داده‌های ترکیبی نشان می‌دهد بدهی تجاری به‌عنوان یک سازوکار کنترلی برون‌سازمانی عمل می‌کند و دارای رابطه معکوس و معناداری با چسبندگی هزینه شرکت‌ها می‌باشد. همچنین، یافته‌ها نشان داد که مشکل نمایندگی ارتباط معکوس بین بدهی تجاری و چسبندگی هزینه شرکت‌ها را تقویت می‌کند، لیکن تمرکز مشتری ارتباط مذکور را تضعیف می‌کند. نتایج این پژوهش از این حیث که یکی از عوامل بالقوه‌ای را شناسایی می‌کند که می‌تواند چسبندگی هزینه را در شرکت‌ها کاهش دهد، به گسترش ادبیات موجود در حوزه چسبندگی هزینه کمک می‌کند. منتشی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر رابطه چسبندگی هزینه و سیاست تقسیم سود نقدی شرکت‌ها این گونه بیان کردند که نتایج حاصل از پژوهش نشان‌دهنده آن است که بین چسبندگی هزینه و سیاست تقسیم سود نقدی رابطه معنادار و منفی وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که حاکمیت شرکتی بر رابطه بین چسبندگی هزینه و سیاست تقسیم سود نقدی شرکت‌ها تأثیر معنادار و مثبت دارد. جان‌آبادی و جامی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان حاکمیت شرکتی و سیاست پرداخت سود سهام این گونه بیان نمودند که نتایج حاکی از این است که اندازه هیئت‌مدیره بر توزیع سود سهام شرکت‌ها تأثیر منفی و استقلال هیئت‌مدیره و دوگانگی مدیرعامل با سیاست سود سهام رابطه مثبت و معناداری دارد. وقفی و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای با نام مطالعه رفتار چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران این گونه بیان کردند که شدت افزایش در هر سه سطح هزینه به ازای افزایش یکسان سطح فعالیت، بزرگ‌تر از شدت کاهش در هر سه سطح هزینه به ازای کاهش یکسان در سطح فعالیت است؛ بنابراین، بهای تمام شده کالای فروخته، هزینه‌های اداری، عمومی و فروش و سایر هزینه‌های عملیاتی در شرکت‌های موردبررسی

دارای رفتار چسبندگی هزینه هستند. همچنین، نتایج حاکی از آن است که چسبندگی در سطح هزینه‌های عملیاتی کل نیز وجود دارد. حاجیها و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان تأثیر نگرش کوتاه‌مدت مدیران در چسبندگی هزینه این‌گونه بیان کردند که توضیح رفتار هزینه‌ها، اهمیت ویژه‌ای در مطالعات حسابداری و مالی دارد و مطالعات اخیر نشان داده است چسبندگی هزینه‌ها، بخشی جدانشدنی از انگیزه مدیران را در کنترل و مدیریت هزینه‌ها شامل می‌شود. بر اساس نتایج پژوهش، رابطه مدیریت سود بر مبنای اقلام واقعی با کاهش مخارج اختیاری و چسبندگی هزینه‌ها پذیرفته می‌شود و گفتنی است نگرش کوتاه‌مدت مدیران، ارتباط منفی و معناداری با چسبندگی هزینه دارد. نمازی و فتحعلی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان بررسی اثر سرمایه فکری و جریان نقد آزاد بر چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های بورس تهران این‌گونه بیان کردند که نتایج فرضیه اول نشان‌دهنده رابطه معنادار و ضد چسبندگی جریان نقد آزاد و هزینه‌های فروش، اداری و عمومی است. فرضیه دوم بیان می‌کند که میزان جریان نقد آزاد و سرمایه فکری بر چسبندگی هزینه‌های فروش، اداری و عمومی اثرگذار است که شواهد حاکی از رابطه معنادار و ضد چسبندگی آن‌ها است. یافته‌های فرضیه سوم نشان‌دهنده رابطه معنادار و ضد چسبندگی بیشتر در شرکت‌های با سرمایه فکری بالا است. کامیابی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان رابطه بین نوسانات جریان نقدی و حساسیت جریان نقدی، وجوه نقد با سیاست تقسیم سود این‌گونه بیان کردند که سیاست تقسیم سود و عوامل تأثیرگذار بر آن، از موضوعات با اهمیتی است که در ادبیات مالی مدرن به‌طور گسترده‌ای مورد بررسی قرار گرفته است. محققان به برخی از ویژگی‌های شرکت اشاره کرده‌اند و آن‌ها را مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر سیاست تقسیم سود دانسته‌اند که یکی از این ویژگی‌ها، موقعیت مالی و نقدینگی شرکت است. طی سال‌های گذشته توجه به گزارش جریان‌های نقدی افزایش یافته است و نهادهای قانون‌گذاری و نظارتی در سراسر جهان بر اهمیت اطلاعات جریان‌های نقدی در بازارهای سرمایه تأکید داشته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین نوسان‌های جریان نقدی و سیاست تقسیم سود، رابطه معناداری وجود ندارد و همچنین، نتایج پژوهش بیانگر عدم رابطه بین حساسیت جریان‌های نقدی و سیاست تقسیم سود است.

نتایج پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که رقابت بازار و جریان‌های نقدی تأثیرات معناداری بر رابطه میان سود تقسیمی سهام و چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌ها دارند.

به‌ویژه، چن و همکاران (۲۰۲۲) بیان کردند که چسبندگی هزینه‌ها پس از تنظیم سود تقسیمی به‌طور قابل توجهی کاهش می‌یابد و این اثر در شرکت‌های با رقابت کمتر و سطوح جریانهای نقدی پایین‌تر بیشتر مشهود است. همچنین، لی و لو (۲۰۲۱) نشان دادند که رقابت در بازار محصول بر تصمیمات تخصیص منابع و تعدیل هزینه‌های مدیریت تأثیرگذار است، به‌طوری که در شرایط رقابتی، شرکت‌ها ممکن است تمایل کمتری به تقسیم سود داشته باشند. از سوی دیگر، جریانهای نقدی آزاد نیز به عنوان یک عامل کلیدی در تصمیم‌گیری‌های مالی شرکت‌ها مطرح می‌شود. ابراهیمی سروعلیا و همکاران (۱۴۰۲) تأکید کردند که ویژگی‌های مالی مرتبط با شرکت، از جمله جریانهای نقدی، نقشی اساسی در چسبندگی هزینه‌ها ایفا می‌کنند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که شرکت‌هایی با جریانهای نقدی مثبت ممکن است به دلیل فشارهای رقابتی، کمتر تمایل به توزیع سود داشته باشند، زیرا آن‌ها منابع مالی خود را برای سرمایه‌گذاری مجدد حفظ می‌کنند. در نهایت، مطالعات نشان می‌دهند که چسبندگی هزینه‌ها تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های مدیریتی و محیط اقتصادی قرار دارد. پان و همکاران (۲۰۲۲) در یافتند که عدم اطمینان اقتصادی منجر به افزایش چسبندگی هزینه‌ها می‌شود و این امر برای شرکت‌هایی که در محیط‌های نهادی ضعیف‌تر فعالیت می‌کنند، بارزتر است. بنابراین، رابطه میان سود تقسیمی سهام و چسبندگی هزینه‌ها به شدت تحت تأثیر رقابت بازار و جریانهای نقدی قرار دارد و نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر برای درک بهتر این تعاملات است.

روش شناسی

پژوهش ارائه‌شده از نوع کاربردی و همچنین از نظر روش شناختی به جهت این که پس از رخ دادن رویدادی به بررسی آن پرداخته است از نوع همبستگی علی و پس رویدادی می‌باشد. تجزیه و تحلیل اطلاعات شرکت‌های نمونه با استفاده از روش داده‌های پانل ترکیبی و با استفاده از نرم‌افزار ایویوز ۱۲ و بهره‌مندی از ابزار خطای قدرتمند استاندارد برای آزمون نهایی فرضیه‌ها انجام پذیرفته است، داده‌های ترکیبی با اعمال بعد زمان و مکان در دوره‌های گوناگون اطلاعات کامل و قابل اتکاتری را در اختیار پژوهشگر قرار داده و رگرسیون با اعمال ابزار خطای قدرتمند استاندارد می‌تواند بهترین گزینه برای بررسی روابط در پژوهش حاضر باشد. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش شرکت‌های بورس تهران بوده و دوره مورد مطالعه از سال ۱۳۹۲ الی

۱۴۰۱ می‌باشد. شرکت‌هایی در حذف نظام‌مند به‌عنوان نمونه نهایی انتخاب شده که شرایط گفته شده در ادامه را دارا بوده‌اند. به لحاظ این که قابلیت مقایسه بتواند صورت پذیرد، سال مالی انتخاب شده توسط شرکت انتهای اسفندماه باشد و همچنین آن‌ها در طول دوره (۱۰ سال) که بررسی صورت پذیرفته است، سال مالی را تغییر نداده باشند، اطلاعات موردنیاز در پژوهش را افشا و این اطلاعات در دسترس باشد. همچنین شرکت‌ها زیرمجموعه بانک‌ها، بیمه‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری نباشند. با اعمال شرایط فوق ۱۳۶۰ سال- شرکت در غربال نهایی از جامعه آماری به‌عنوان نمونه نهایی لحاظ شده‌اند. روند انتخاب نمونه در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: نحوه انتخاب نمونه آماری

۵۷۷	جامعه آماری در سال ۱۴۰۱	
-۱۹۳	کسر می‌شود: شرکت‌های غیرفعال	
-۳۳	کسر می‌شود: شرکت‌هایی که دارای توقف معاملاتی سهام هستند	
-۶۷	کسر می‌شود: شرکت‌هایی که تغییر دوره مالی داده‌اند	
-۹۹	کسر می‌شود: شرکت‌هایی که در بازه زمانی پژوهش وارد بورس شدند	
-۴۹	کسر می‌شود: شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک و هلدینگ‌ها	
۱۳۶	نمونه نهایی	

تعاریف عملیاتی متغیرها

متغیر مستقل پژوهش: سود تقسیمی سهام (DIV)

به تبعیت از پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) و حجازی و همکاران (۱۳۹۶) از نسبت سود تقسیمی به سود هر سهم استفاده می‌شود.

متغیر وابسته پژوهش: چسبندگی هزینه (CS)

مبحث چسبندگی هزینه اولین بار توسط اندروسون و همکاران (۲۰۰۳) مطرح شد. چسبندگی هزینه یکی از انواع رفتار هزینه به شمار می‌رود و حاکی از میزان و نحوه تغییرات هزینه‌ها طی دوره نسبت به تغییرات درآمد در آن دوره می‌باشد. اندروسون و همکاران برای سنجش چسبندگی هزینه‌ها از یک مدل رگرسیونی مجازی به شرح زیر استفاده نمودند که به شرح زیر می‌باشد و به تبعیت از دکتر کردستانی (۱۳۹۹) و به روش

ریمر (۲۰۱۸) و هامبورگ (۲۰۱۸) از مدل زیر جهت سنجش چسبندگی هزینه استفاده می‌شود که باقیمانده مدل بیانگر چسبندگی هزینه می‌باشد:

(۱)

$$\begin{aligned} \log\left(\frac{SGAt}{SGAt-1}\right) \\ = \beta_0 + \beta_1 \log\left(\frac{Salest}{salest-1}\right) + \beta_2 Dt \\ * \log\left(\frac{Salest}{salest-1}\right) + e \end{aligned}$$

در رابطه فوق:

SGA: هزینه‌های فروش، اداری و عمومی در سال جاری (هزینه عملیاتی)

SGA-t-1: هزینه‌های فروش، اداری و عمومی در سال قبل

Sales: جمع درآمدهای فروش در سال جاری.

Sales t-1: جمع درآمدهای فروش در سال قبل

D: متغیر ساختگی مدل می‌باشد که دارای دو ارزش (۰ و ۱) است. این متغیر زمانی که درآمدهای فروش سال جاری نسبت به سال قبل کاهش یافته باشد (یعنی دوره‌های کاهش فروش) عدد (۱) و در غیر این صورت عدد (۰) به آن تعلق می‌گیرد. باقیمانده حاصل از مدل به‌عنوان چسبندگی هزینه استفاده می‌شود (فتاحی، کردستانی و راستگویان، ۱۳۹۹).

متغیرهای تعدیلگر

متغیر تعدیلگر اول پژوهش: رقابت در بازار محصول (HHI)

به تبعیت از پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲)، محمدی و عباسی (۱۴۰۰) و تاری وردی و همکاران (۱۳۹۶)، تمرکز بازار در صنایع توسط شاخص هرفیندال-هیرشمن محاسبه می‌شود. شاخص هرفیندال-هیرشمن میزان رقابت‌پذیری در صنایع گوناگون را اندازه‌گیری می‌کند، به طوری که اگر میانه در نمونه مورد نظر باشد عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر تعلق خواهد گرفت:

$$HHI = \sum_{i=1}^n (S_i/S)^2 = 1 \quad (2)$$

که در آن:

HHI: شاخص هرفیندال-هیرشمن

Si: درآمد فروش شرکت

S: مجموع درآمد فروش شرکت‌های موجود در صنعت شرکت

n: تعداد شرکت‌های موجود در صنعت (تاری وردی و همکاران، ۱۳۹۶).

متغیر تعدیلگر دوم: جریان‌های نقدی (CASH)

به تبعیت از پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) و برندک و همکاران (۱۳۹۸) از نسبت وجه نقد پایان دوره تقسیم بر کل دارایی‌ها پایان دوره استفاده می‌شود.

متغیرهای کنترلی

تأثیر متغیرهای مختلف بر چسبندگی هزینه‌ها یکی از موضوعات مهم در ادبیات مالی و حسابداری است. چسبندگی هزینه به این معناست که کاهش هزینه‌ها در زمان کاهش سطح فعالیت کمتر از افزایش هزینه‌ها در زمان افزایش سطح فعالیت است. در ادامه به بررسی تأثیر متغیرهای کنترلی شدت سرمایه ثابت، استقلال مدیران، شدت سرمایه انسانی، فرصت رشد، بازده دارایی‌ها و اهرم مالی بر چسبندگی هزینه می‌پردازیم. سرمایه ثابت به دارایی‌هایی اشاره دارد که برای تولید کالا و خدمات استفاده می‌شود و معمولاً نیاز به هزینه‌های نگهداری و تعمیر دارد. تحقیقات نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با شدت سرمایه ثابت بالا، تمایل بیشتری به حفظ هزینه‌ها در زمان کاهش فعالیت دارند. این امر به دلیل نیاز به حفظ ظرفیت تولید و جلوگیری از افت کیفیت خدمات یا محصولات است. بنابراین، چسبندگی هزینه در این نوع شرکت‌ها بیشتر مشاهده می‌شود (صفرزاده و بیگ پناه، ۱۳۹۳). استقلال مدیران به توانایی آن‌ها در اتخاذ تصمیمات بدون تأثیرگذاری از سوی سهامداران یا سایر ذینفعان اشاره دارد. مدیران مستقل معمولاً تصمیمات بهتری در خصوص مدیریت هزینه‌ها اتخاذ می‌کنند و می‌توانند به صورت منطقی‌تری نسبت به تغییرات بازار واکنش نشان دهند. این استقلال می‌تواند منجر به کاهش چسبندگی هزینه شود، زیرا مدیران مستقل تمایل دارند تا هزینه‌ها را بر اساس نیاز واقعی بازار تنظیم کنند و از حفظ هزینه‌های غیرضروری خودداری کنند. شدت سرمایه انسانی به مهارت‌ها، دانش و تجربه کارکنان یک سازمان اشاره دارد. سازمان‌هایی که دارای سرمایه انسانی قوی هستند، معمولاً قادرند به سرعت و کارآمدی بیشتری نسبت به تغییرات بازار واکنش نشان دهند. این توانایی می‌تواند منجر به کاهش چسبندگی هزینه شود، زیرا کارکنان با مهارت بالا می‌توانند فرآیندها را بهینه‌سازی کرده و هزینه‌ها را کاهش دهند (کامیابی و توکل نیا، ۱۳۹۴). فرصت‌های رشد برای شرکت‌ها انگیزه‌ای برای حفظ یا افزایش هزینه‌ها فراهم می‌آورد. شرکت‌هایی که

فرصت‌های رشد بیشتری دارند، ممکن است تمایل داشته باشند تا هزینه‌های خود را حتی در زمان کاهش فعالیت حفظ کنند تا بتوانند سریع‌تر به وضعیت قبلی بازگردند. این رفتار منجر به افزایش چسبندگی هزینه می‌شود، زیرا مدیران ممکن است انتظار داشته باشند که بازار دوباره رونق بگیرد و از این رو منابع را کاهش ندهند بازده دارایی‌ها نشان‌دهنده کارایی یک شرکت در استفاده از دارایی‌های خود برای تولید سود است. شرکت‌هایی که دارای بازده دارایی بالاتری هستند، معمولاً قادرند تا هزینه‌های خود را بهتر مدیریت کنند و نسبت به تغییرات بازار واکنش سریع‌تری نشان دهند. این امر می‌تواند منجر به کاهش چسبندگی هزینه شود، زیرا این شرکت‌ها تمایل دارند تا بر اساس عملکرد واقعی خود هزینه‌ها را تنظیم کنند. اهرم مالی به نسبت بدهی‌های یک شرکت نسبت به دارایی‌های آن اشاره دارد. شرکت‌هایی که دارای اهرم مالی بالایی هستند، ممکن است تحت فشار بیشتری برای حفظ سطح خاصی از سود باشند و بنابراین تمایل دارند تا هزینه‌های خود را حتی در زمان کاهش فعالیت حفظ کنند. این رفتار منجر به افزایش چسبندگی هزینه می‌شود، زیرا مدیران ممکن است نگران تأثیرات منفی کاهش منابع بر سودآوری باشند (چن و همکاران، ۲۰۲۲). به طور کلی، تأثیر متغیرهای ذکر شده بر چسبندگی هزینه نشان‌دهنده پیچیدگی رفتارهای مدیریتی و اقتصادی در سازمان‌هاست. شناخت این متغیرها می‌تواند به مدیران کمک کند تا تصمیمات بهتری در خصوص مدیریت منابع و هزینه‌ها اتخاذ کنند و از پیامدهای منفی ناشی از چسبندگی هزینه جلوگیری نمایند.

متغیرهای کنترلی پژوهش به تبعیت از پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) به صورت زیر ارائه شده است.

- شدت سرمایه ثابت (Asset-Inten): نسبت کل دارایی ثابت شرکت به درآمد طی دوره.
- استقلال مدیران (Ind): نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره به کل اعضا.
- شدت سرمایه انسانی (Employ Inten): نسبت کل کارکنان به درآمد پایان دوره.
- فرصت رشد (BTMratio): برای محاسبه این متغیر از تقسیم ارزش بازار سرمایه بر ارزش دفتری سرمایه در پایان سال مالی استفاده شده است.
- بازده دارایی (ROA): نسبت سود خالص به کل دارایی‌ها.
- اهرم مالی (LEV): کل بدهی تقسیم بر کل دارایی‌ها.

به تبعیت از پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) مدل‌های زیر برای آزمون فرضیه‌های پژوهش ارائه شده است:

مدل رگرسیونی آزمون فرضیه اول

$$CS_{it} = \beta_0 + \beta_1 DIV_{it} + \beta_2 Assets - Inten_{it} + \beta_3 Ind_{it} + \beta_4 Employ Inten_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 Btmratio_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل رگرسیونی آزمون فرضیه دوم

$$CS_{it} = \beta_0 + \beta_1 DIV_{it} + \beta_2 HHI_{it} + \beta_3 (DIV_{it} \times HHI_{it}) + \beta_4 Assets - Inten_{it} + \beta_5 Ind_{it} + \beta_6 Employ Inten_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \beta_9 Btmratio_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل رگرسیونی آزمون فرضیه سوم

$$CS_{it} = \beta_0 + \beta_1 DIV_{it} + \beta_2 CASH_{it} + \beta_3 (DIV_{it} \times CASH_{it}) + \beta_4 Assets - Inten_{it} + \beta_5 Ind_{it} + \beta_6 Employ Inten_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \beta_9 Btmratio_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در این مدل‌ها:

چسبندگی هزینه = CS

سود تقسیمی سهام = DIV

جریان‌های نقدی = CASH

رقابت در بازار محصول = HHI

شدت سرمایه ثابت = Asset-Inten

استقلال مدیران = Ind

شدت سرمایه انسانی = Employ Inten

فرصت رشد = BTMratio

بازده دارایی‌ها = ROA

اهرم مالی = LEV

باقیمانده (خطای) مدل = ε_{it}

ابتدا جهت نشان دادن نحوه پراکندگی داده‌ها در جدول ۲ آمار توصیفی ارائه شده است.

جدول ۲: آمار توصیفی متغیرها

نام متغیر	نماد	میانگین	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
چسبندگی هزینه	CS	۰/۰۰۰۸	۰/۳۶	-۰/۲۹	۰/۱۱	۰/۳۹	۴/۲۹
سود تقسیمی سهام	DIV	۰/۴۸	۰/۹۶	۰/۰۰۰۰	۰/۳۷	-۰/۰۲۶	۱/۳۹
جریانهای نقدی	CASH	۰/۰۴۶	۰/۲۶	۰/۰۰۱	۰/۰۴۷	۱/۹۵	۷/۴۰
رقابت در بازار محصول	HHI	۰/۰۷۲	۰/۸۴	۰۷-۵/۸۱e	۰/۱۹	۳/۲۹	۱۲/۹۴
شدت سرمایه ثابت	Asset-Inten	۰/۴۵	۲/۹۳	۰/۰۲۷	۰/۵۷	۲/۵۷	۱۰/۱۴
استقلال مدیران	Ind	۰/۶۲	۰/۸۰	۰/۰۰۰۰	۰/۱۸	-۱/۰۱	۳/۸۵
شدت سرمایه انسانی	Employ Inten	۰/۰۰۰۳	۰/۰۰۲۲	۰۶-۷/۰۷e	۰/۰۰۰۳	۲/۴۹	۱۰/۷
فرصت رشد	BTMratio	۴/۶۳	۱۴/۹۴	۱/۰۵	۳/۹۲	۱/۵۰	۴/۲۶
ازده دارایی‌ها	ROA	۰/۱۴	۰/۶۰	-۰/۲۳	۰/۱۵	۰/۵۴	۳/۳۹
اهرم مالی	LEV	۰/۵۴	۰/۹۹	۰/۰۹۰	۰/۲۰	-۰/۰۲۰	۲/۴۵

اصلی‌ترین شاخص مرکزی، میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. برای مثال مقدار میانگین برای متغیر اهرم مالی برابر با (۰/۵۴) صدم می‌باشد که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. به‌طور کلی پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای فرصت رشد شرکت برابر (۳/۹۲) و برای شدت سرمایه انسانی (۰/۰۰۰۳) می‌باشد که نشان می‌دهد این دو متغیر به ترتیب دارای بیشترین و کمترین انحراف معیار هستند. کمینه و بیشینه نیز کمترین و بیشترین را در هر متغیر نشان می‌دهد. چسبندگی هزینه با میانگین ۰/۰۰۰۸ و انحراف معیار ۰/۱۱ نشان‌دهنده ثبات نسبی در این متغیر است، در حالی که چولگی مثبت (۰/۳۹) و کشیدگی بالا (۴/۲۹) حاکی از وجود مقادیر افراطی است. سود تقسیمی سهام میانگین ۰/۴۸ و انحراف معیار ۰/۳۷ دارد، با چولگی منفی (-۰/۰۲۶) که نشان‌دهنده تمرکز بیشتر در مقادیر بالاتر است. جریانهای نقدی با میانگین ۰/۰۴۶ و کشیدگی بسیار بالا (۷/۴۰) به نوسانات شدید در این متغیر اشاره دارد. رقابت در بازار محصول و شدت سرمایه ثابت به ترتیب میانگین‌های ۰/۰۷۲ و ۰/۴۵ دارند و کشیدگی‌های بالایی (۱۲/۹۴ و ۱۰/۱۴) نشان‌دهنده تأثیرات قوی

رقابت بر هزینه‌هاست. یانگین استقلال مدیران برابر با ۰/۶۲ است، که نشان‌دهنده سطح نسبتاً بالای استقلال در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی است. بیشترین مقدار ۰/۸۰ و کمترین مقدار ۰/۰۰۰ نشان‌دهنده تنوع در این متغیر است، به طوری که برخی شرکت‌ها ممکن است مدیران کاملاً مستقل داشته باشند، در حالی که در برخی دیگر این استقلال بسیار پایین است. انحراف معیار ۰/۱۸ نشان‌دهنده نوسانات متوسط در سطح استقلال مدیران است. شدت سرمایه انسانی با میانگین ۰/۰۰۰۳ و انحراف معیار ۰/۰۰۰۳ نشان‌دهنده نوسانات بسیار کم در این متغیر است، در حالی که کشیدگی ۱۰/۷ و چولگی ۲/۴۹ به وجود مقادیر افراطی و عدم تقارن در توزیع اشاره دارد. فرصت رشد با میانگین ۴/۶۳ و انحراف معیار ۳/۹۲، نشان‌دهنده پتانسیل بالای رشد در برخی شرکت‌هاست و کشیدگی ۴/۲۶ نشان‌دهنده تمرکز بیشتر در مقادیر بالاتر است. بازده دارایی‌ها میانگین ۰/۱۴ با انحراف معیار ۰/۱۵ دارد که نشان‌دهنده نوسانات متوسط در عملکرد دارایی‌هاست، در حالی که چولگی مثبت (۰/۵۴) و کشیدگی (۳/۳۹) به وجود مقادیر افراطی اشاره می‌کند. اهرم مالی نیز با میانگین ۰/۵۴ و انحراف معیار ۰/۲۰، نوساناتی را در ساختار مالی شرکت‌ها نمایان می‌سازد، با چولگی منفی (۰/۲۰-) که نشان‌دهنده تمرکز بیشتر در مقادیر پایین‌تر و کشیدگی ۲/۴۵ که حاکی از وجود تغییرات قابل توجه است.

آزمون ناهمسانی واریانس

جدول ۳: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

مدل آزمون	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
مدل اول	۹۶/۶۸	۰/۰۰۰۰	وجود ناهمسانی واریانس
مدل دوم	۱۰۹/۹۹	۰/۰۰۰۰	وجود ناهمسانی واریانس
مدل سوم	۱۲۱/۷	۰/۰۰۰۰	وجود ناهمسانی واریانس

نتایج حاصل در جدول ۳ نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری آزمون وایت در مدل‌های پژوهش کمتر از ۵ درصد می‌باشد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلاقی می‌باشد که این مشکل در تخمین نهایی مدل‌ها با اجرای دستور GLS و همچنین استفاده از امکانات ابزار نیرومند استاندارد در نرم‌افزار ایویوز ۱۰، رفع شده است.

آزمون خودهمبستگی

جدول ۴: نتایج آزمون خودهمبستگی سریالی

مدل آزمون	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
مدل اول پژوهش	۳۹/۷۹	۰/۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
مدل دوم پژوهش	۴۰/۱۲	۰/۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
مدل سوم پژوهش	۴۰/۸۷	۰/۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی

با توجه به نتایج جدول ۴، مشاهده می‌شود که سطح معناداری آزمون خودهمبستگی سریالی در مدل‌های پژوهش با سطح معناداری کمتر از ۵ درصد بیانگر وجود خودهمبستگی سریالی در مدل‌های پژوهش است که در مدل نهایی مرتفع شده است (افلاطونی، ۱۳۹۷).

آزمون مانایی متغیرها

جدول ۵: آزمون مانایی لوین، لین و چو متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
چسبندگی هزینه	CS	-۵/۲۸۸۸۶	۰/۰۰۰۰	مانا است
سود تقسیمی سهام	DIV	-۴۵/۲۸۴۶	۰/۰۰۰۰	مانا است
جریانهای نقدی	CASH	-۷/۸۴۹۴۹	۰/۰۰۰۰	مانا است
رقابت در بازار محصول	HHI	-۸/۵۹۲۳۳	۰/۰۰۰۰	مانا است
شدت سرمایه ثابت	Asset-Inten	-۸/۱۴۰۲۳	۰/۰۰۰۰	مانا است
استقلال مدیران	Ind	-۶/۵۸۶۴۱	۰/۰۰۰۰	مانا است
شدت سرمایه انسانی	Employ Inten	-۶/۰۱۸۳۲	۰/۰۰۰۰	مانا است
فرصت رشد	BTMratio	-۱۵/۱۹۶۲	۰/۰۰۰۰	مانا است
بازده دارایی‌ها	ROA	-۴/۹۳۵۷۵	۰/۰۰۰۰	مانا است
اهرم مالی	LEV	-۸/۸۹۳۲۳	۰/۰۰۰۰	مانا است

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۵ مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری متغیرها در آزمون مانایی کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر مانا بودن متغیرها است.

نتایج آزمون فرضیه‌ها

آزمون اف لیمر (چاو)

جدول ۶: نتایج آزمون اف لیمر (چاو)

نتیجه آزمون	سطح معنی‌داری	آماره آزمون	مدل آزمون
پذیرش الگوی داده‌های تلفیقی	۱/۰۰	۰/۴۱	مدل اول پژوهش
پذیرش الگوی داده‌های تلفیقی	۱/۰۰	۰/۵۷	مدل دوم پژوهش
پذیرش الگوی داده‌های تلفیقی	۱/۰۰	۰/۴۴	مدل سوم پژوهش

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۶ مشاهده می‌شود که سطح معناداری آزمون چاو برای مدل آزمون فرضیه پژوهش بیشتر از ۵ درصد بوده و بیانگر پذیرش الگوی داده‌های مشترک (تلفیقی) است و در این شرایط نیازی به ارائه آزمون هاسمن نیست (افلاطونی، ۱۳۹۷).

نتیجه آزمون فرضیه اول

نتیجه فرضیه اول در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: نتیجه آزمون فرضیه اول

$$CS_{it} = \beta_0 + \beta_1 DIV_{it} + \beta_2 Assets - Inten_{it} + \beta_3 Ind_{it} + \beta_4 Employ Inten_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 Btmratio_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته: چسبندگی هزینه						
VIF	معناداری	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	نماد	متغیرها
۱/۳۱	۰/۰۱۱	-۲/۵۲	۰/۰۰۸	-۰/۰۲۰	DIV	سود تقسیمی سهام
۱/۲۶	۰/۹۳	-۰/۰۷۷	۰/۰۰۴	-۰/۰۰۰۳	Asset-Inten	شدت سرمایه
۱/۰۶	۰/۰۰۹	-۲/۶۱	۰/۰۱۲	-۰/۰۳۳	Ind	استقلال مدیران
۱/۲۷	۰/۰۱۳	-۲/۴۷	۱/۰۴	-۲۵/۸	Employ Inten	شدت سرمایه
۲/۶۵	۰/۳۱	۰/۹۹	۰/۰۲۳	۰/۰۲۳	ROA	بازده دارایی‌ها
۱/۹۷	۰/۴۳	۰/۷۷	۰/۰۰۹	۰/۰۰۷	LEV	اهرم مالی
۱/۱۲	۰/۲۴	۱/۱۶	۰/۰۰۰۸	۰/۰۰۱	BTMratio	فرصت رشد
-	۰/۱۸	-۱/۳۲	۰/۱۰	-۰/۱۴	AR(1)	-
-	۰/۴۱	۰/۸۰	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹		عرض از مبدأ
		۰/۰۵۹				ضریب تعیین
		۱/۹۳				دوربین واتسون
		۹/۵۷				آماره F
		۰/۰۰۰۰				سطح معناداری

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که سود تقسیمی سهام با ضریب منفی (۰/۰۲۰-) و سطح معناداری زیر ۵ درصد (۰/۰۱۱) رابطه معکوس با چسبندگی هزینه دارد؛ بنابراین فرضیه اول پژوهش در سطح خطای ۵ درصد پذیرفته می‌شود. متغیرهای کنترلی استقلال مدیران، شدت سرمایه انسانی با سطح معناداری زیر ۵ درصد رابطه معناداری با متغیر وابسته پژوهش دارند. ضریب تعیین برابر با ۵/۹ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۵/۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. همچنین مقدار دوربین واتسون برابر عدد ۱/۹۳ می‌باشد و از این رو که مابین عدد ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ می‌باشد، نشان می‌دهد که بین جملات اخلال مدل خودهمبستگی شدید وجود ندارد. آماره هم‌خطی زیر عدد ۵ می‌باشد که نشان می‌دهد همبستگی شدید بین متغیرهای پژوهش وجود ندارد. آماره آزمون (F) با سطح معناداری زیر ۵ درصد نشان می‌دهد که مدل پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است.

نتیجه آزمون فرضیه دوم

نتیجه فرضیه دوم در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸: نتیجه آزمون فرضیه دوم

$CS_{it} = \beta_0 + \beta_1 DIV_{it} + \beta_2 HHI_{it} + \beta_3 (DIV_{it} \times HHI_{it}) + \beta_4 Assets - Inten_{it} + \beta_5 Ind_{it} + \beta_6 Employ_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \beta_9 Btmratio_{it} + \varepsilon_{it}$						چسبندگی هزینه
VIF	معناداری	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	نماد	
۱/۴۶	۰/۰۳۱	-۲/۱۵	۰/۰۰۸	-۰/۰۱۸	DIV	ی سهام
۲/۹۴	۰/۱۰	۱/۶۲	۰/۰۱۴	۰/۰۲۳	HHI	
۳/۱۴	۰/۲۵	۱/۱۴	۰/۰۲۵	۰/۰۲۹	HHI*DIV	ت بازار و سود تقسیمی
۱/۲۷	۰/۷۰	-۰/۳۷	۰/۰۰۴	-۰/۰۰۱	Asset-Inten	یه ثابت
۱/۰۶	۰/۰۰۶	-۲/۷۴	۰/۰۱۳	-۰/۰۳۵	Ind	یران
۱/۲۹	۰/۰۰۵	-۲/۷۹	۱۰/۴۴	-۲۹/۲۴	Employ Inten	یه انسانی
۲/۶۶	۰/۲۸	۱/۰۷	۰/۰۲۴	۰/۰۲۵	ROA	ها
۱/۹۸	۰/۱۵	۱/۴۲	۰/۰۰۹	۰/۰۱۲	LEV	
۱/۱۲	۰/۳۳	۰/۹۵	۰/۰۰۰۸	۰/۰۰۰۸	BTMratio	د
-	۰/۱۷	-۱/۳۴	۰/۱۰	-۰/۱۴	AR(1)	
-	۰/۴۴	۰/۷۶	۰/۰۱۱	۰/۰۰۸		د
		۰/۰۶۶				ن
		۱/۹۴				سون
		۸/۶۴۸				
		۰/۰۰۰۰				اری

نتایج جدول ۸ نشان می‌دهد که تعامل سود تقسیمی سهام و رقابت بازار با سطح معناداری بالای ۵ درصد (۰/۲۵) تأثیری بر چسبندگی هزینه ندارد؛ بنابراین فرضیه دوم پژوهش در سطح خطای ۵ درصد پذیرفته نمی‌شود. متغیرهای کنترلی استقلال مدیران، شدت سرمایه انسانی با سطح معناداری زیر ۵ درصد رابطه معناداری با متغیر وابسته پژوهش دارند. ضریب تعیین برابر با ۵/۹ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۶/۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. همچنین مقدار دوربین واتسون برابر عدد ۱/۹۴ می‌باشد و از این رو که مابین عدد ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ می‌باشد، نشان می‌دهد که بین جملات اخلال مدل خودهمبستگی شدیدی وجود ندارد. آماره هم‌خطی زیر عدد ۵ می‌باشد که نشان می‌دهد همبستگی شدیدی بین متغیرهای پژوهش وجود ندارد. آماره آزمون (F) با سطح معناداری زیر ۵ درصد نشان می‌دهد که مدل پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است.

نتیجه آزمون فرضیه سوم

نتیجه فرضیه سوم در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹: نتیجه آزمون فرضیه سوم

$CS_{it} = \beta_0 + \beta_1 DIV_{it} + \beta_2 CASH_{it} + \beta_3 (DIV_{it} \times CASH_{it}) + \beta_4 Assets - Inten_{it} + \beta_5 Ind_{it} + \beta_6 Employ Inten_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \beta_9 Btmratio_{it} + \varepsilon_{it}$						
متغیر وابسته: چسبندگی هزینه						
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری	VIF
سود نقدی	DIV	-۰/۰۳۱	۰/۰۰۸	-۳/۵۰	۰/۰۰۰۵	۲/۱۱
سود نقدی	CASH	۰/۲۹	۰/۰۵۷	۵/۱۵	۰/۰۰۰۰	۳/۳
سود نقدی و سود تقسیمی	CASH*DIV	-۰/۲۰	۰/۱۰	-۱/۹۳	۰/۰۵۲	۴/۳۰
سود ثابت	Asset-Inten	۰/۰۰۲	۰/۰۰۴	۰/۵۲	۰/۵۹	۱/۳۰
سود بران	Ind	-۰/۰۳۴	۰/۱۲	-۲/۷۵	۰/۰۰۶	۱/۰۶
سود به انسانی	Employ Inten	-۲۵/۴	۹/۷۰	-۲/۶۲	۰/۰۰۸	۱/۲۷
سودها	ROA	۰/۰۱۲	۰/۰۲۳	۰/۵۱	۰/۶۰	۲/۶۷
سودها	LEV	۰/۰۰۸	۰/۰۰۹	۰/۹۲	۰/۳۵	۱/۹۹
سودها	BTMratio	۰/۰۰۰۷	۰/۰۰۰۸	۰/۹۰	۰/۳۶	۱/۱۵
سودها	AR(1)	-۰/۱۴	۹/۱۰	-۱/۳۵	۰/۱۷	-
سودها		-۰/۰۰۲	۰/۰۱۰	-۰/۲۳	۰/۸۱	-
سودها		۰/۰۸۲				
سودها		۱/۹۴				
سودها		۱۰/۸۷				
سودها		۰/۰۰۰۰				

نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد که تعامل سود تقسیمی سهام و جریان نقدی با ضریب منفی ($-۰/۲۰$) و سطح معناداری زیر ۱۰ درصد ($۰/۰۵۲$) بر چسبندگی هزینه تأثیر گذار است؛ بنابراین فرضیه سوم پژوهش در سطح خطای ۱۰ درصد پذیرفته می‌شود. متغیرهای کنترلی استقلال مدیران، شدت سرمایه انسانی با سطح معناداری زیر ۵ درصد رابطه معناداری با متغیر وابسته پژوهش دارند. ضریب تعیین برابر با $۸/۲$ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند $۸/۸$ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. همچنین مقدار دوربین واتسون برابر عدد $۱/۹۴$ می‌باشد و از این رو که مابین عدد $۱/۵۰$ تا $۲/۵۰$ می‌باشد، نشان می‌دهد که بین جملات اخلاقی مدل خودهمبستگی شدیدی وجود ندارد. آماره هم‌خطی زیر عدد ۵ می‌باشد که نشان می‌دهد همبستگی شدید بین متغیرهای پژوهش وجود ندارد. آماره آزمون (F) با سطح معناداری زیر ۵ درصد نشان می‌دهد که مدل پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است.

آزمون استحکام

برای اطمینان از استحکام یافته‌ها، نتایج آزمون‌های استحکام در جدول ۱۰ گزارش شده‌اند. در این جدول، نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش با به کارگیری دوره زمانی ۱۴۰۱ - ۱۳۹۲ به عنوان دوره مورد بررسی ارائه شده است و برای تلیخیص ضریب متغیرهای DIV و تعاملی $HHI*DIV$ و $CASH*DIV$ گزارش شده‌اند.

جدول ۱۰: نتایج آزمون‌های استحکام

نماد متغیرها	ضریب	تی استیودنت
بخش الف: استفاده از دوره زمانی ۱۳۹۲-۱۴۰۱		
آزمون فرضیه اول:		
DIV	$-۰/۰۱۹^{**}$	$-۲/۲۷$
آزمون فرضیه دوم:		
$HHI*DIV$	$۰/۰۲۱$	$۱/۵۸$
آزمون فرضیه سوم:		
$CASH*DIV$	$-۰/۱۸$	$-۱/۸۳$

*** و ** به ترتیب معناداری در سطح ۱ درصد و ۵ درصد

نتایج جدول ۱۰ نشان می‌دهد آزمون‌های استحکام، سازگار با فرضیه‌های پژوهش و بیانگر استحکام نتایج نسبت به تعریف جایگزین برای متغیرهای $HHI*DIV$ ، $CASH*DIV$ است.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که عنوان شد هدف اساسی پژوهش حاضر بررسی تأثیر رقابت بازار و جریانهای نقدی بر رابطه میان سود تقسیمی سهام و چسبندگی هزینه است. تقسیم سود یک شرکت پذیرفته‌شده در بورس یک تصمیم مالی مهم است. با پرداخت نقدی در قالب تقسیم سود، یک شرکت می‌تواند وظیفه امانت‌داری خود را در قبال سهامداران به‌موقع انجام داده و اطمینان حاصل کند که سرمایه‌گذاران بازدهی معقولی کسب می‌کنند و به‌طور هم‌زمان، افق سرمایه‌گذاری بلندمدت سرمایه‌گذاران و ارتقاء آن توسعه پایدار بازار سرمایه را به دنبال خواهد داشت. پرداخت سود نقدی یک رویکرد مهم برای حمایت از منافع سرمایه‌گذاران است. پرداخت سود نقدی مانع از استفاده مدیریت شرکت‌ها از سرمایه‌گذاری وجوه در پروژه‌های با سودآوری پایین خواهد شد؛ بنابراین با افزایش سطح سود نقدی یک شرکت، سرمایه‌گذاری بیش‌ازحد شرکت‌ها کاهش خواهد یافت. در واقع این تئوری نشان می‌دهد که پرداخت سود نقدی سهام یک شرکت نقش حاکمیتی خاصی در رفع مشکلات نمایندگی چسبندگی هزینه دارد. در واقع پرداخت سود نقدی سهام شرکت‌ها می‌تواند به کاهش جریان نقدی آزاد شرکت‌ها و منابع یک‌بارمصرف مدیریت کمک کند که در نتیجه آن بر چسبندگی هزینه تأثیرگذار خواهد بود. همان‌طور که در آزمون فرضیه اول ارائه‌شده مشاهده شد، میزان ضریب برآورد شده سود تقسیمی با ضریب منفی و سطح معناداری زیر پنج درصد بر چسبندگی تأثیرگذار است. در واقع با افزایش سود تقسیمی شرکت چسبندگی هزینه کاهش خواهد شد، در شرکت‌های حاضر در بورس اوراق بهادار تهران، افزایش سود تقسیمی می‌تواند منجر به کاهش چسبندگی هزینه‌ها شود، زیرا این سیاست مالی به کاهش هزینه‌های نمایندگی و افزایش شفافیت اطلاعاتی کمک می‌کند. زمانی که شرکت‌ها سود بیشتری را به سهامداران خود تقسیم می‌کنند، جریان‌های نقدی آزاد کاهش می‌یابد و این امر موجب می‌شود که مدیران نتوانند به راحتی از این وجوه برای سرمایه‌گذاری‌های غیرضروری یا ناکارآمد استفاده کنند. به

عبارت دیگر، تقسیم سود باعث می‌شود که مدیریت تحت نظارت بیشتری قرار گیرد و در نتیجه، انگیزه کمتری برای اتلاف منابع مالی خواهد داشت. همچنین، با افزایش تقسیم سود، شرکت‌ها بیشتر به تأمین مالی از طریق بازار سرمایه متکی می‌شوند که خود موجب افزایش شفافیت و نظارت بر عملکرد مالی شرکت‌ها می‌گردد. این تعاملات در نهایت منجر به کاهش چسبندگی هزینه‌ها و بهبود کارایی مالی شرکت‌ها خواهد شد. نتایج حاصل شده با پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) همسو است. به‌طور هم‌زمان، رقابت بالاتر در صنعت به این معنی است که رفتار سایر بنگاه‌ها به‌طور دقیق‌تر، قابل مشاهده است و رفتار اقتصادی سایر شرکت‌ها نیز می‌تواند به‌عنوان یک معیار مورد استفاده برای ارزیابی عملکرد مدیریت یک شرکت خاص که باعث می‌شود رفتار فرصت‌طلبانه مدیریت یک شرکت بیشتر توسط سرمایه‌گذاران و تنظیم‌کننده‌های خارجی تحت کنترل باشد مورد استفاده قرار گیرد؛ بنابراین، زمانی که سطح رقابت در صنایع بالاتر است، مدیریت با خطر اخراج بالاتر و نظارت خارجی قوی‌تر مواجه است که سوءاستفاده از جریان نقدی آزاد را کاهش می‌دهد. بر این اساس، رقابت صنعت تا حدودی، جایگزین نقش حاکمیتی پرداخت سود سهام شده است و اثر حاکمیتی تنظیم سیاست تقسیم سود در شرکت‌ها در صنایع با رقابت بالاتر، ضعیف‌تر است. در مقابل، زمانی که یک شرکت در حال فعالیت در صنعتی با رقابت ضعیف‌تر است، مدیریت آن با رقابت و نظارت خارجی کمتری مواجه است و در چنین شرایطی، نقش حاکمیتی تقسیم سود سهام بحرانی‌تر است به‌طوری‌که به‌طور قابل توجهی چسبندگی هزینه را کاهش می‌دهد. با توجه به نتایج حاصل شده مشاهده گردید که در واقع تعامل سود تقسیمی و رقابت بازار در آن حد قوی نمی‌باشد که بتواند چسبندگی هزینه را تحت تأثیر قرار دهد. نتایج حاصل شده با پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) همسو نمی‌باشد و فرضیه تأیید نمی‌گردد. با توجه به نتایج مشاهده گردید که تعامل سود تقسیمی و جریانهای نقدی می‌تواند چسبندگی هزینه را تحت تأثیر قرار دهد. در واقع رابطه بین تقسیم سود سهام و چسبندگی هزینه شرکت می‌تواند تحت تأثیر سطح جریان نقدی خود شرکت باشد. بدین گونه می‌توان بیان کرد زمانی که جریان نقدی یک شرکت نسبتاً کافی است، افزایش سطح پرداخت سود ناشی از سود سهام بیشتر خواهد بود. در شرکت‌های حاضر در بورس اوراق بهادار تهران، تعامل بین سود تقسیمی و جریانهای نقدی می‌تواند چسبندگی هزینه را تحت تأثیر قرار دهد، زیرا این دو عامل به‌طور مستقیم بر تصمیمات

مالی و عملیاتی شرکت‌ها تأثیر می‌گذارند. زمانی که شرکت‌ها سود بیشتری را به سهامداران خود تقسیم می‌کنند، جریانهای نقدی آزاد کاهش می‌یابد و این امر موجب می‌شود که مدیران برای جلوگیری از اتلاف منابع، هزینه‌های خود را به دقت مدیریت کنند. همچنین، تقسیم سود به عنوان یک سیگنال مثبت به بازار عمل می‌کند و اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد که در نتیجه منجر به کاهش هزینه‌های نمایندگی و افزایش شفافیت اطلاعاتی می‌شود. این شرایط باعث می‌شود که شرکت‌ها با انگیزه بیشتری هزینه‌های خود را بهینه‌سازی کنند و از چسبندگی هزینه‌ها بکاهند. بنابراین، تعامل مثبت بین سود تقسیمی و جریانهای نقدی می‌تواند به کاهش چسبندگی هزینه‌ها و بهبود کارایی اقتصادی شرکت‌ها منجر شود. نتایج حاصل شده با نتایج پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) همسو است.

پیشنهاد‌های کاربردی

- با توجه به نتایج حاصل شده پیشنهاد می‌گردد مدیران از سود تقسیمی به عنوان ابزاری جهت کنترل چسبندگی هزینه استفاده نمایند؛ اما به نظر به عنوان یک راهکار مستمر کارایی لازم را ندارد، زیرا شرکت به انباشت وجه نقد و سود انباشته معقولی جهت واکنش به بدهی‌ها و سرمایه‌گذاری‌های بازده بالا نیازمند است و می‌توان با نظارت بر مدیران نوع سرمایه‌گذاری‌ها را طوری برنامه‌ریزی کرد که کمتر شرکت دچار چسبندگی هزینه گردد.
- به نظر نوعی بی‌ثباتی و عدم اطمینان اقتصادی که در بازار وجود دارد نیز موجب مشکلاتی در حیطه چسبندگی هزینه در زمان فروش می‌باشد که گاهی با سودهای کلان با نرخ تورمی همراه است و گاهی با رکود و تقاضا، بنابراین وزارت اقتصاد می‌تواند با بهینه کردن موقعیت بازار برای شرکت‌های تولیدی و حتی در زمینه صادرات و بازارهای کشورهای دیگر از چسبندگی هزینه شرکت‌ها بکاهد. حتی در زمینه مواد اولیه و در دسترس بودن آن نیز شاید بتواند چسبندگی هزینه را کاهش دهد.
- سرمایه‌گذاران با بررسی صورت‌های مالی اقدام به سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها می‌کنند پیشنهاد می‌گردد میزان جریانهای نقدی و سود تقسیمی شرکت‌ها را در زمینه چسبندگی هزینه آتی مورد بررسی بیشتری قرار دهند.

یادداشت‌ها

1. Chen et al.	2. Vei, Liu
3. Shiao	4. Ozkan
5. Porter	6. JIAN et al.
7. Ma et al.	8. CHEN et al.
9. Pan et al.	10. Li, Lou
11. Li, Zheng	12. Ebrahim

منابع

- ابراهیمی سروعلیا، محمدحسین؛ سلیمی، محمدجواد و بولو، قاسم. (۱۴۰۲). ارائه مدلی جهت شناسایی عوامل اثرگذار بر چسبندگی هزینه‌ها با استفاده از فرآیند تحلیل شبکه‌ای و دیمتل. *بورس اوراق بهادار تهران*، ۱۶(۶۱)، ۲۸۸-۲۰۳.
- جان‌آبادی، مهلا و جامی، مجید. (۱۳۹۹). حاکمیت شرکتی و سیاست پرداخت سود سهام در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران (اثرات ویژگی‌های هیئت‌مدیره). *شبک‌بهمن*، ۲(۵۷)، ۲۰-۱۳.
- حاجیه‌ها، زهره؛ قادری، کاوه و قادری، صلاح‌الدین. (۱۳۹۸). تأثیر نگرش کوتاه‌مدت مدیران در چسبندگی هزینه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مدیریت‌داری و تأمین مالی*، پاییز ۱۳۹۸ - ۲۶، ۴۴-۲۷.
- خدادادی، ولی؛ نیک‌کار، جواد و رشیدی‌باغی، محسن. (۱۳۹۳). تأثیر رقابت در بازار محصول بر، سیاست تقسیم سود. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۶(۲۴)، ۳۲-۲۱.
- خیرخواه، روزیتا؛ اسعدی، عبدالرضا و زنده‌دل، احمد. (۱۳۹۸). ارتباط تمرکز و قدرت بازار محصول با سیاست تقسیم سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهشنامه بازرگانی*، ۹۲، ۱۳۹-۱۱۳.
- دموری، داریوش؛ ایزدی، مینو. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر رقابت بازار محصول بر رابطه بین تمرکز مالکیت و سیاست تقسیم سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۱(۴۲)، ۲۴۹-۲۲۹.
- رستمی، وهاب؛ رضایی، لیلا؛ بازرگانی، زینب. (۱۴۰۰). تأثیر رقابت در بازار محصول و چرخه عمر بر استراتژی کسب و کار شرکت‌ها با تأکید بر شرکت‌های جدید. *مطالعات*

مدیریت کسب‌وکار هوشمند، ۹ (۳۶)، ۱۸۲-۱۵۷.

سهرابی، منا و پار سایی، سارا. (۱۴۰۱). بدهی‌های تجاری و چسبندگی هزینه‌ها با تأکید بر مشکل نمایندگی و تمرکز مشتری. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱ (۴۴)، ۹۰-۶۵.

صفرزاده، محمدحسین و بیگ پناه، بهزاد. (۱۳۹۳). تأثیر چسبندگی هزینه بر بر آورد محافظه

کاری شرطی. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۴ (۲)، ۲۳-۳۱.

کامیابی، یحیی و توکل نیا، اسماعیل. (۱۳۹۴). چسبندگی هزینه‌ها و عدم تقارن در مدل

هزینه، حجم، سود. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۲ (۴۸)، ۱۴۵-۱۶۴.

کامیابی، یحیی؛ نیکروان فرد، بیتا؛ سلمانی، رسول. (۱۳۹۳). رابطه بین نوسانات جریان نقدی

و حساسیت جریان نقدی، وجوه نقد با سیاست تقسیم سود. بررسی‌های حسابداری و

حسابرسی، ۷۶ (۳)، ۲۲۸-۲۱۱.

منتشی، شیرین. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر رابطه چسبندگی هزینه و سیاست

تقسیم سود نقدی شرکت‌ها. علوم انسانی و اسلامی در هزاره سوم، ۳ (۵)، ۳۱۸-۳۰۷.

نمازی، محمد؛ فتحعلی، اکرم. (۱۳۹۷). بررسی اثر سرمایه فکری و جریان نقد آزاد بر

چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های بورس تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری،

۴ (۳۰)، ۲۲۳-۲۵۰.

نمازی، محمد؛ غفاری، محمدجواد و فریدونی، مرضیه. (۱۳۹۱). تحلیل بنیادی رفتار

چسبندگی هزینه‌ها و بهای تمام شده بر دامنه تغییرات در بورس اوراق بهادار تهران.

پیشرفت‌های حسابداری، ۴ (۲)، ۱۷۷-۱۵۱.

نیک‌بخت، محمدرضا؛ دلداری، مصطفی. (۱۳۹۵). بررسی رفتار چسبندگی هزینه‌ها و تأثیر

آن بر کیفیت حسابرسی. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۸ (۲۹)، ۱۰۰-۷۷.

واعظ، سیدعلی، منتظر حجت، امیرحسین، خسروی، ناصر. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر نگهداشت

وجه نقد بر حق الزحمه حسابرسی در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران،

بررسی‌های حسابداری، ۵ (۱۸)، ۱۲۲-۱۰۷.

وقفی، سیدحسام؛ پرندین، کاوه؛ خواجه‌زاده، سامیران. (۱۳۹۸). مطالعه رفتار چسبندگی

هزینه‌ها در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران. حسابداری، پاسخگویی و منافع

جامعه، ۴ (۳۵)، ۱۵۵-۱۳۵.

- Chen, L., Huang, J., Hu, D. and Chen, X. (2022), "Dividend regulation and cost stickiness: evidence from a quasi-natural experiment", *China Accounting and Finance Review*, 24(4), pp. 486-515. <https://doi.org/10.1108/CAFR-08-2022-0092>.
- Charikhah, R.; Asadi, A, and Zindadel, A. (2018). The relationship between product market concentration and power with the dividend policy of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Commercial Research Quarterly*, 4(92), 113-139. doi: 20.1001.1.17350794.1398.23.92.5.3. [In Persian].
- Chen, Y., & Ma, Y. (2021). Financing constraints, internal control quality and cost stickiness. *Journal of Business Economics and Management*, 22(5), 1231-1251.
- Demouri, D., Yazidi, M. (2018). Investigating the effect of product market competition on the relationship between ownership concentration and profit sharing policy in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Financial accounting and auditing research*, year 11, 42, 249-229. . <https://www.sid.ir/paper/198270/fa> .[In Persian].
- Ebrahimi Sarovalia, M.H., Salimi, M.J. and Bolo, Q. (2023). Presenting a model to identify factors affecting cost stickiness by using the process of network analysis and Dimtel. *Tehran Stock Exchange*, 16(61), 288-203. doi:org/10.22034/jse.2022.11840.1887 .[In Persian].
- Hajiha, V., Qadri, K., and Qadri, S. (2018). The effect of managers' short-term attitude on the cost stickiness of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Asset Management and Financing*, 3(26), 27-44. doi: 10.22108/amf.2017.21185 .[In Persian].
- Jan Abadi, M. and Jami, M. (2019). Corporate governance and dividend payment policy in companies listed on Tehran Stock Exchange. The effects of board characteristics, *Shabak Bahman*. 2(57), 13-20. <https://www.sid.ir/paper/525678/fa> .[In Persian].
- Jian, J. H., Hu, D., Tian, H., Long, C., & Yang, F. (2023). Political uncertainty, officials' characteristics heterogeneity and firm cost stickiness. *Economic Analysis and Policy*, 78, 776-791.
- Kamyabi, Y., & Tavakolnia, E. (2015). Cost Stickiness and Asymmetry in Cost-Volume-Profit (CVP) Model. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 12(48), 145-164. doi: 10.22054/qjma.2016.4054.[In Persian].
- Kamyabi, Y., Nikrvan Fard, B., Salmani, R. (2013). The relationship between cash flow volatility and cash flow sensitivity, cash with dividend policy. *Accounting and auditing reviews*, 76(3), 228-211.

- doi: 10.22059/acctgrev.2014.50775 .[In Persian].
- Khodadadi, B; Nikkar, J. and R. Baghi, M. (2014). The effect of product market competition on profit sharing policy. *Financial accounting and auditing research*, sixth year, number 24, 21-32. https://faar.ctb.iau.ir/article_510491.htm .[In Persian].
- Li, Z L. (2021). Product market competition and cost stickiness: Evidence from China Managerial and Decision Economics, 2021 - Wiley Online Library,3(4), PP. 305-360 .<https://doi.org/10.1002/mde.3346>.
- Li, WL., Zheng, K. Product market competition and cost stickiness. *Rev Quant Finan Acc* 49, 283-313 (2017). <https://doi.org/10.1007/s11156-016-0591-z>.
- Ma, X., Ma, W., Zhao, X., Zhou, X., & Si Mohammed, K. (2023). Increasing burdens or reducing costs: Influence of corporate social responsibility on cost stickiness. *Journal of the Knowledge Economy*, 15(1), 2136-2155. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01275-z>.
- Mantashi, S. (2021). Investigating the effect of corporate governance on the relationship between cost stickiness and cash dividend policy of companies. *Humanities and Islamic Sciences in the Third Millennium*, 3(5), 318-307. doi: 20.1001.1.23223405.1393.6.4.8.4 .[In Persian].
- Namazi, M., Fathali, A. (2017). Investigating the effect of intellectual capital and free cash flow on cost stickiness in Tehran Stock Exchange companies. *Experimental Accounting Research*, Winter 2017 - Number 30, 223-250. <https://www.sid.ir/paper/478411/fa> .[In Persian].
- Namazi, M., Ghaffari, M.J. and Faridouni, M. (2011). Fundamental analysis of sticky behavior of costs and cost price on the range of changes in Tehran Stock Exchange. *Advances in Accounting*, Volume IV, Number II, 151-177. <https://www.sid.ir/paper/478411/fa> .[In Persian].
- Nikbakht, M., Deldar, M. (2015). Examining the behavior of cost stickiness and its effect on audit quality. *Financial Accounting Research*, Year 8, Number 3, Serial (29), 77-100. doi: 10.22108/far.2016.21422 .[In Persian].
- Pan, Z., Zhang, G. and Zhang, H. (2022), "Political uncertainty and cost stickiness: evidence from prefecture-city official turnover in China", *China Accounting and Finance Review*, Vol. 24 No. 2, pp. 142-171. <https://doi.org/10.1108/CAFR-02-2022-0007>.
- Rostami, W., Rezaei, L., Commerce, Z. (2021). The impact of product market competition and life cycle on corporate business strategy

- with an emphasis on new ventures. *Smart Business Management Studies*, Volume (9), Number (36). doi: <https://doi.org/10.22054/ims.2021.49640.1671> .[In Persian].
- Safarzadeh, Mohammad Hossein and Beigpanah, Behzad. (2014). The Effect of Cost Stickiness on Conditional Conservatism Estimation. *Quarterly Journal of Empirical Accounting Research*, 4(2), 23-31. https://jera.alzahra.ac.ir/article_1893.html .[In Persian].
- Sohrabi, M. and Parsai, S. (2022). Commercial debts and cost stickiness with emphasis on agency problem and customer focus. *Experimental Accounting Research*, 1(44), 65-90. <https://www.sid.ir/paper/1051160/fa> .[In Persian].
- Waez, S.A., Montazerhojat, A.H., Khosravi, N. (2017). Investigating the effect of cash retention on audit fees in Tehran Stock Exchange companies, *Accounting Reviews*, 5(18), 107-122. doi:10.22055/jiar.2018.21046.1102 .[In Persian].
- Waqfi, S.H., Parandin, K., Khajezadeh, S. (2018). Studying the behavior of cost stickiness in Tehran stock exchange companies. *Accounting, Accountability and Community Interests*, 4(35), 135-155. doi:10.22051/ijar.2018.19973.1396 .[In Persian].
- Wei, M. H., & Liu, J. H. (2007). Dividend policy, governance and over-investment of state-owned enterprises. *Management World*, 4, 88-95. <https://documents1.worldbank.org/curate/en/961421468243568454/pdf/566510WP0SOE1E10Box353729B01PUBLIC1.pdf>
- Xiao, M. (2010). Cash dividend, internal cash flow and investment efficiency. *Journal of Financial Research*, 10, 117-134. <https://doi.org/10.1016/j.ajsl.2018.06.007>.